УДК 657

Бонарев В. В.,
к.е.н., асистент кафедри обліку, аналізу й аудиту
Чернівецький національний університет імені Ю. Федьковича

УДОСКОНАЛЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ СУБ'ЄКТІВ ДЕРЖАВНОГО СЕКТОРУ

Потреба в економії коштів вимагає застосування всіх можливих інструментів з метою її досягнення. Особливо це стосується витратних ділянок в діяльності суб'єктів державного сектору та сприяє досягненню мети внутрішній контроль.

Відповідно до ст. 26 Бюджетного кодексу України внутрішнім контролем є комплекс заходів, що застосовуються керівником для забезпечення дотримання законності та ефективності використання бюджетних коштів, досягнення результатів відповідно до встановленої мети, завдань, планів і вимог щодо діяльності бюджетної установи та її підвідомчих установ, а внутрішній аудит – це діяльність підрозділу внутрішнього аудиту в бюджетній установі, спрямована на удосконалення системи управління, запобігання фактам незаконного, неефективного та нерезультативного використання бюджетних коштів, виникнення помилок чи інших недоліків у діяльності бюджетної установи та підвідомчих їй бюджетних установ, поліпшення внутрішнього контролю [1].

Дослідження організації внутрішнього контролю суб'єктів державного сектору вказало на ряд недоліків. Зокрема, не визначені особи, відповідальні за його реалізацію, відсутній план проведення контрольних дій, не визначені власне форми внутрішнього контролю доходів і витрат. Вказані недоліки в організації внутрішнього контролю є досить поширеними. Найчастіше в таких установах внутрішній контроль зводиться до перевірки правильності відображення господарських операцій в обліку і складання звітності, дотримання фінансової дисципліни.

Однак, незважаючи на часте ігнорування суб'єктами державного сектору ефективної організації внутрішнього контролю, її практичне застосування є вкрай важливим і таким, що сприяє більш результативному управлінню ресурсами та результатами діяльності установ.

Організація ефективного процесу внутрішнього контролю є досить складним завданням і вона потребує достатньо зусиль та ресурсів. Пов'язано це, у першу чергу, з комплексним підходом до неї. На сьогодні суб'єкти державного сектору реалізують внутрішній контроль фрагментарно, не підходячи до цього питання цілісно, з точки зору планування, організації, діагностики, формування висновків за роботою.

Комплексний підхід до організації внутрішнього контролю суб'єктів державного сектору має полягати у його взаємодії із системою бухгалтерського обліку та бюджетування. Зазначимо, що система внутрішнього контролю має слугувати не лише для виявлення недоліків і їх усунення, а й визначення первинної причини, яка призвела до виникнення невідповідностей та її дослідження й ліквідацію. З метою внутрішнього закріплення розроблених вимог, рекомендацій щодо проведення контролю, установою має бути затверджений відповідний внутрішній документ. Власне сам процес контролю передбачає складання плану та розробку контрольних процедур, безпосередню реалізацію запланованих процедур із застосуванням інструментів контролю та формування вихідної інформації щодо проведених контрольних дій суб'єкта.

Процес планування передбачає формування переліку завдань та цілей контрольних процедур. Контрольні процедури можуть включати збір фактичних даних, аналіз виконання кошторису за видатками, аналіз напрямів використання коштів, реалізації бюджетних програм. Вихідна інформація щодо проведених контрольних процедур повинна містити не лише констатацію фактів виявлених порушень, а й рекомендації щодо усунення таких.

Також для покращення внутрішнього контролю пропонуємо здійснення внутрішнього аудиту, який буде спрямований на удосконалення системи управління, запобігання фактам незаконного, неефективного та не

результативного використання бюджетних коштів, виникненню помилок чи інших недоліків у діяльності бюджетної установи. Він запроваджується і діє в інтересах його керівника і регламентується внутрішніми нормативними актами для контролю за дотриманням встановленого порядку ведення бухгалтерського обліку, складання й подання звітності, внутрішнього її аналізу, та надійністю функціонування всіх систем внутрішнього контролю [2, с. 40].

Мета здійснення внутрішнього аудиту в суб'єктах державного сектору – підвищення ефективності використання фінансових ресурсів бюджетних установ.

Суб'єктом здійснення внутрішнього аудиту суб'єкта державного сектору виступає відділ внутрішнього аудиту, об'єктом – стан організації та ефективність функціонування внутрішнього контролю в установах, діяльність установи і заходи, які вживаються керівником для забезпечення ефективного функціонування системи внутрішнього контролю.

Таким чином, внутрішній аудит сприятиме ефективному та раціональному формуванню й використанню бюджетних коштів, оперативному реагуванню на виникнення або загрозу виникнення фактів пагубного їх використання, а також удосконаленню системи управління та прозорості прийняття управлінських рішень за умови виконання покладених на установи завдань.

Література

1. Бюджетний кодекс України : сайт URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text (дата звернення: 05.09.2024)

2. Чуєнков А.Є. Сутність та організація служби внутрішнього аудиту. *Економічний часопис-XXI*. 2010. № 7-8. С. 38-42